

**Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI**

Dosya Sayısı : 2016-1-28 (Özelleştirme)
Karar Sayısı : 16-20/350-158
Karar Tarihi : 09.06.2016

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ,
Kenan TÜRK, Adem BİRCAN

B. RAPORTÖRLER: Başak TEKÇAM, İbrahim KUŞÇU, Musa ÇOKUR,
Zekeriya TURAN

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
Ziya Gökalp Cad. No:80 06600 Kurtuluş, Ankara

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait Adıgüzel ve Kemer Hidroelektrik Santralleri ile bu santraller tarafından kullanılan taşınmazların "işletme hakkının verilmesi" yöntemi ile özelleştirilmesi işlemine izin verilmesi talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın (ÖİB) Rekabet Kurumu kayıtlarına 04.05.2016 tarih ve 2933 sayılı ile intikal eden yazısında; Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun (ÖYK) 15.06.2015 tarihli ve 2015/55 sayılı kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınan Elektrik Üretim A.Ş.'ye (EÜAŞ) ait Adıgüzel ve Kemer Hidroelektrik Santralleri (HES) ile bu Santraller tarafından kullanılan taşınmazların 49 yıl süreyle "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin nihai pazarlık görüşmelerinin 28.04.2016 tarihinde yapıldığı belirtilerek ÖYK'nin onayına sunulmak üzere; Gül Enerji Elektrik Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş. (GÜL), Çelikler Taahhüt İnşaat ve Sanayi A.Ş. (ÇELİKLER) ve Bereket Enerji Üretim A.Ş.'nin (BEREKET) teklif sahipleri olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Söz konusu bildirim üzerine düzenlenen 07.06.2016 tarih ve 2016-1-28/ÖN sayılı Özelleştirme Nihai İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; teklif sahiplerinin her biri açısından gerçekleştirilecek devralma işleminin, 2013/2 sayılı "Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumu'na Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" (2013/2 sayılı Tebliğ) kapsamında Rekabet Kurulunun iznine tabi olduğu, söz konusu bildirim kapsamındaki herhangi bir alıcı tarafından yapılacak devralma işlemi sonucunda, ilgili pazarda hâkim durumun yaratılmasının veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığı, dolayısıyla yapılacak devir işlemine izin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. Bildirim Konusu İşlem

- (4) İncelemeye konu olan Adıgüzel ve Kemer HES'leri ÖYK'nin yukarıda belirtilen kararı ile özelleştirme programına alınmıştır. Bu çerçevede, Adıgüzel ve Kemer HES'leri ile bu Santraller tarafından kullanılan taşınmazların "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemi ile özelleştirilmesine karar verilmiştir.

G.2. Devredilenler: Adıgüzel ve Kemer HES

- (5) Denizli’de bulunan Adıgüzel ve Aydın’da bulunan Kemer HES’lerinin üretim, kurulu güç, pazar payı ve ciro bilgileri aşağıda yer alan tabloda gösterilmektedir:

Tablo 1: Adıgüzel ve Kemer HES’lerinin Üretim, Kurulu Güç, Pazar Payı ve Ciro Bilgileri (2015)

Santral Adı	Kurulu Güç	Brüt Üretim	Türkiye Kurulu Gücü içindeki Pay (%)	Türkiye Elektrik Tüketimi İçindeki Pay (%)	Ciro (TL)
	MW	MWh			
Adıgüzel	62	124.721,060	0,084	0,047	(.....)
Kemer	48	211.744,650	0,065	0,080	(.....)
Toplam	110	336.465,710	0,150	0,127	(.....)
TÜRKİYE	73.147	259.690.300,000	100,000	-	(.....)

Kaynak: EÜAŞ, TEİAŞ İstatistikleri

G.3. Teklif Sahipleri

G.3.1. GÜL

- (6) GÜL, 1997 yılında GÜLSAN Holding A.Ş. (GÜLSAN) bünyesinde enerji sektöründe faaliyet göstermek amacı ile kurulmuştur. Bildirim formunda yer alan bilgilere göre, GÜL, tüzel kişi hissedarı GÜLSAN tarafından doğrudan kontrol edilmektedir. GÜLSAN’ın iştirak ettiği şirketlerdeki 2015 yılı konsolide cirosu (.....) TL olarak bildirilmiştir.
- (7) GÜL’ün bünyesinde bulunduğu GÜLSAN’ın, enerji, inşaat, tekstil alanında faaliyetleri bulunmaktadır. GÜLSAN halihazırda işletmede bulunan hidroelektrik ve doğal gaz santralleri ile elektrik üretimi gerçekleştirmektedir. Söz konusu santrallere ilişkin bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2: GÜLSAN’ın Aktif Durumdaki Elektrik Üretim Faaliyetlerine İlişkin Veriler (2015)

Santral	Yakıt Tipi	Kurulu Güç (MW)	Kurulu Güç Pazar Payı (%)	Üretim Miktarı (MWh)	Üretim Pazar Payı (%)	Ciro (TL)
Paşa HES (Bolu)	Hidro	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gülsan Sentetik ¹ (Gazintep)	Doğalgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	-	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Bildirim Formu ve Cevabi Yazı

- (8) GÜLSAN’ın aktif durumda olan elektrik santrallerinin dışında inşaatı devam eden veya yatırım aşamasında olan herhangi bir elektrik santrali bulunmamaktadır.

G.3.2. ÇELİKLER

- (9) ÇELİKLER’in bünyesinde bulunduğu ÇELİKLER Holding Yatırım A.Ş. (ÇELİKLER HOLDİNG) 1958 yılında faaliyete başlamış olup enerji, inşaat, turizm, maden ve hazır beton sektörlerinde faaliyette bulunmaktadır. ÇELİKLER HOLDİNG enerji sektöründe elektrik üretimi ve satışı alanlarında faaliyet göstermektedir. 2015 itibarıyla ÇELİKLER HOLDİNG’in iştirak ettiği şirketlerdeki konsolide cirosu (.....) TL olarak bildirilmiştir.
- (10) ÇELİKLER’in (.....) oranındaki hissesi Osman ÇELİK’e geriye kalan hisseleri her birinin (.....) oranında olmak üzere Tahir ÇELİK, Fadli ÇELİK, Hasan ÇELİK, Mehmet ÇELİK ve Bilal ÇELİK’e aittir.

¹ Söz konusu santral herhangi bir satış yapmamakta olup sadece Gülsan Sentetik Dokuma Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin elektrik ihtiyacını karşılamaktadır.

16-20/350-158

- (11) ÇELİKLER HOLDİNG'in işletmede bulunan üç adet kömür santrali, iki adet jeotermal santrali, bir adet hidroelektrik santrali ve bir adet kombine doğalgaz çevrim santrali olmak üzere toplam altı adet elektrik santrali bulunmaktadır. Ayrıca ÇELİKLER'in inşaatı devam eden ve yatırım aşamasında bulunan iki adet kömür santrali ve iki adet jeotermal santrali bulunmaktadır. Aşağıdaki tablolarda söz konusu santrallere ilişkin bilgilere yer verilmektedir:

Tablo 3: ÇELİKLER HOLDİNG'in Aktif Durumdaki Elektrik Üretim Faaliyetlerine İlişkin Veriler (2015)

Santral	Yakıt Tipi	Kurulu Güç (MW)	Kurulu Güç Pazar Payı (%)	Üretim Miktarı (MWh)	Üretim Pazar Payı (%)	Ciro (TL)
Rixos Grand Ankara Konjenerasyon Tesisi	Doğalgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ören Regülatörü ve HES	Hidro	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pamukören JES	Jeotermal	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pamukören JES	Jeotermal	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Seyitömer Termik	Kömür	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Orhaneli Termik	Kömür	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tunçbilek Termik	Kömür	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	-	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Bildirim Formu ve Cevabi Yazı

Tablo 4: ÇELİKLER HOLDİNG'in İnşaat ve Yatırım Aşamasındaki Elektrik Üretim Faaliyetleri

Santral	Yakıt Tipi	Planlanan Kurulu Güç (MW)	Planlanan Faaliyete Geçme Yılı
Keles Termik	Kömür	(.....)	(.....)
Domaniç Termik	Kömür	(.....)	(.....)
Pamukören 3	Jeotermal	(.....)	(.....)
Sultanhisar	Jeotermal	(.....)	(.....)
TOPLAM	-	(.....)	(.....)

Kaynak: Cevabi Yazı

- (12) Ayrıca ÇELİKLER HOLDİNG ekonomik bütünlüğü içinde elektrik üretimi ve satışı alanında faaliyet gösteren ÇELİKLER 2015 yılında (.....) MWh elektrik enerjisi satışı gerçekleştirmiştir.

G.3.3. BEREKET

- (13) BEREKET'in bünyesinde bulunduğu Bereket Enerji Grubu A.Ş. (BEREKET ENERJİ) 1995 yılından beri yerli ve yenilenebilir kaynaklarla çalışan elektrik üretim tesisleri kurmakta ve işletmektedir. 2015 itibarıyla BEREKET ENERJİ'nin iştirak ettiği şirketlerdeki konsolide cirosu (.....) TL olarak bildirilmiştir. Aşağıda yer alan tabloda BEREKET'in hissedarlık yapısına yer verilmektedir:

Tablo 5: BEREKET'in Hissedarlık Yapısı

Hisse Sahibi	Hisse Oranı (%)
BEREKET Grubu A.Ş.	(.....)
Elsan Elektrik Gereçleri San ve Tic. A.Ş.	(.....)
Tümaş Mermer San ve Tic. A.Ş.	(.....)
Diğer	(.....)
TOPLAM	100,00

Kaynak: Cevabi Yazı

- (14) BERKET ENERJİ'nin işletmede olan üç adet hidroelektrik santrali, iki adet kömür santrali, iki adet rüzgâr santrali ve bir adet jeotermal santrali olmak üzere toplam sekiz adet elektrik santrali bulunmaktadır. Ayrıca BERKET ENERJİ'nin inşaatı devam eden ve yatırım aşamasında olan üç adet hidroelektrik santrali ve üç adet rüzgâr santrali bulunmaktadır. Aşağıdaki tablolarda söz konusu santrallere ilişkin bilgilere yer verilmektedir:

Tablo 6: BERKET ENERJİ'nin Aktif Durumdaki Elektrik Üretim Faaliyetlerine İlişkin Veriler (2015)

Santral	Yakıt Tipi	Kurulu Güç (MW)	Kurulu Güç Pazar Payı (%)	Üretim Miktarı (MWh)	Üretim Pazar Payı (%)	Ciro (TL)
BERKET	Hidro	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sarayköy JES	Jeotermal	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çates Elektrik	Taş Kömürü	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yatağan Termik	Linyit	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Karhes Elektrik	Hidro	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Düzce Aksu Elektrik	Hidro	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Arnaz RES	Rüzgar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Söke RES	Rüzgar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	-	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Bildirim Formu ve Cevabi Yazı

Tablo 7: BERKET ENERJİ'nin İnşaatı Devam Eden ve Yatırım Aşamasındaki Elektrik Üretim Faaliyetleri

Santral	Yakıt Tipi	Planlanan Kurulu Güç (MW)	Planlanan Faaliyete Geçme Yılı
Arova RES	Rüzgar	(.....)	(.....)
Yalova RES	Rüzgar	(.....)	(.....)
Fırat Elektrik	Hidro	(.....)	(.....)
Akış Enerji	Rüzgar	(.....)	(.....)
Hacim Enerji	Rüzgar	(.....)	(.....)
BERKET ²	Hidro	(.....)	(.....)
TOPLAM	-	(.....)	(.....)

Kaynak: Cevabi Yazı

- (15) Elektrik dağıtım alanında BERKET ENERJİ ekonomik bütünlüğü içinde faaliyet gösteren AYDEM Elektrik Dağıtım A.Ş. ve GEDİZ Elektrik Dağıtım A.Ş. 2015 yılında sırasıyla (.....) MWh ve (.....) MWh olmak üzere toplam (.....) MWh elektrik dağıtımını gerçekleştirmiştir. BERKET ENERJİ uhdesinde yer alan görevli elektrik perakende satış şirketleri AYDEM Elektrik Perakende Satış A.Ş. ve GEDİZ Elektrik Perakende Satış A.Ş. ise sırasıyla (.....) MWh ve (.....) MWh olmak üzere toplam (.....) MWh elektrik enerjisi satışı gerçekleştirmiştir. BERKET ENERJİ'nin 2015 yılı satışını gerçekleştirdiği elektrik miktarının Türkiye toplam elektrik tüketimine oranı (.....) olmuştur. Berket Elektrik Tedarik A.Ş. ise 2015 yılında lisans aldığından herhangi bir satış faaliyetinde bulunmamıştır.

² Tablo 6'da yer alan BERKET'e ait santralin kurulu gücü arttırılacaktır.

G.4. İlgili Pazar

- (16) Elektrik endüstrisi kapsamında dört temel faaliyet alanı, farklı varlıklar, kaynaklar, piyasa yapıları ve rekabet şartları içerdiği için geleneksel olarak ayrı ilgili ürün pazarları olarak nitelendirilmektedir: elektriğin üretimi ve toptan satışı, elektriğin iletimi, elektriğin dağıtımı, elektriğin nihai tüketicilere satışı. İşbu dosyanın konusunu Adıgüzel ve Kemer HES'leri olmak üzere iki elektrik üretim santralının özelleştirilmesi oluşturduğundan, elektriğin homojen bir ürün olduğu da dikkate alınarak, ilgili pazarın genel olarak elektrik üretimi ve satışı temelinde tanımlanabileceği söylenebilecektir. Bununla birlikte, özellikle yeniden yapılanma sürecinde elektriğin satışına ilişkin ortaya çıkan farklı piyasa yapıları ve elektriğin kendine özgü niteliklerinden kaynaklanan zamansal ve coğrafi kısıtlar gibi hususlar; gerek ilgili pazar tanımlarında, gerekse hâkim durum analizlerinde belirleyici olabilmektedir.
- (17) Elektrik üretimi ve toptan satışı ile elektriğin nihai tüketicilere satışını içeren ilgili pazar tanımlarında elektriğin kendine özgü nitelikleri nedeniyle dosya özelinde tarafların piyasadaki konumları da dikkate alınarak farklı tanımlamalar yapılabilmektedir. Dar pazar tanımlarının somut anlamda yapılması için ilgili işleme ilişkin tarafların piyasadaki konumlarının yanı sıra piyasanın serbestleşme seviyesi, bahse konu piyasa yapılarının işleyişi ile nitelikleri ve de bu yapıların rekabetçi açıdan anlamlı derecede farklılaşmış farklılaşmadığı gibi hususların öne çıktığı; bununla birlikte, rekabetçi bir risk doğmadığı sürece nihai pazar tanımlarının yapılmadığı görülmektedir³.
- (18) Benzer şekilde önümüzdeki dönemde piyasa serbestleştikçe, üretim ve tüketimin yeri ve yoğunluğu; buna bağlı olarak da iletim hatlarında oluşabilecek kısıtlardan ötürü farklı coğrafi bölgelerde oluşabilecek farklı rekabet şartlarının dikkate alınması söz konusu olmakla birlikte mevcut durumda Kurul kararlarında, elektrik üretimi ve satışı pazarının coğrafi boyutunun Türkiye olarak tanımlandığı dikkat çekmektedir.
- (19) Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda dosya konusu işleme dönülecek olursa, Türkiye'de elektrik toptan satışı pazarının halen gelişme aşamasında olduğu ve özelleştirmeye tabii santrallerin büyüklükleri göz önünde bulundurularak, bu aşamada elektrik üretimi ve toptan satışından daha dar bir pazar tanımı yapılmasına gerek görülmemiş, ayrıca işlem önceki Kurul kararlarında olduğu gibi Türkiye genelinde değerlendirilmiştir.

G.5. Değerlendirme

G.5.1. Eşikler Bakımından Değerlendirme

- (20) Adıgüzel ve Kemer HES'lerin 2015 yılındaki toplam cirosunun (.....) TL olduğu dikkate alındığında, 2013/2 sayılı Tebliğ'de 30.000.000 TL olarak belirtilen eşik aşılı olduğu görülmektedir. Bu nedenle işlem Rekabet Kurulu iznine tabidir.

G.5.2. Yatay Yoğunlaşmaya İlişkin Değerlendirme

- (21) Birleşme ve devralmalar açısından rakip teşebbüsler arası işlemleri niteleyen yatay yoğunlaşma sonucunda oluşan yapının hâkim durum yaratması ya da mevcut bir hâkim durumu güçlendirmesi 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamında yasaklanmıştır.

³ 24.01.2013 tarih ve 13-07/69-38 sayılı Seyitömer santralının özelleştirilmesine ilişkin karar ile 28.03.2013 tarih ve 13-17/247-122 sayılı Hamitabat santralının özelleştirilmesine ilişkin kararda da nihai bir pazar tanımına gidilmediği görülmektedir. Ayrıca Komisyon'un EdF/British Energy (Case No: M.5224), EdF/AEM/Edison (Case No: M.3729), Sydkraft/Graning (Case No: M.3268), Verbund/EnrgieAllianz (Case No: M.2947), ENI/EDP/GDP (Case No: M.3440) ve DONG/Elsam/Energi E2 (Case No: M.3868) kararlarında da alt pazar ayrımlarına değinilmekle beraber bu alt pazarlara yönelik nihai pazar tanımları yapılmamıştır.

16-20/350-158

- (22) Türkiye elektrik kurulu gücünün kuruluşlara ve üretimin yakıt cinsine göre dağılımına aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir:

Tablo 8: Türkiye Elektrik Kurulu Gücünün Yakıt Cinslerine Göre Dağılımı (2015)

YAKIT CİNSLERİ	KURULU GÜÇ (MW)	KATKI (%)	SANTRAL SAYISI
FUEL-OİL + NAFTA + MOTORİN	446,0	0,6	17
YERLİ KÖMÜR(TAŞ KÖMÜRÜ+LİNYİT+ASFALTİT)	9.418,4	12,9	29
İTHAL KÖMÜR	6.064,2	8,3	8
DOĞALGAZ + LNG	21.222,1	29,0	233
YENİLEN.+ATIK+ATIKISI+PİROLİTİK YAĞ	344,7	0,5	69
ÇOK YAKITLILAR KATI+SIVI	667,1	0,9	23
ÇOK YAKITLILAR SIVI+D.GAZ	3.684,0	5,0	46
Tablo 8'in Devamı:			
YAKIT CİNSLERİ	KURULU GÜÇ (MW)	KATKI (%)	SANTRAL SAYISI
JEOTERMAL	623,9	0,9	21
HİDROLİK BARAJLI	19.077,2	26,1	109
HİDROLİK AKARSU	6.790,6	9,3	451
RÜZGAR	4.498,4	6,1	113
TERMİK (LİSANSSIZ)	56,5	0,1	24
RÜZGAR (LİSANSSIZ)	4,8	0,0	9
GÜNEŞ (LİSANSSIZ)	248,8	0,3	362
TOPLAM	73.146,7	100,0	1.514

Tablo 9: Türkiye Elektrik Kurulu Gücünün Üretici Kuruluşlara Göre Dağılımı (2015)

KURULUŞLAR	KURULU GÜÇ (MW)	KATKI (%)	SANTRAL SAYISI
EÜAŞ + EÜAŞ'A BAĞLI ORTAKLIK SANT.	20.322,6	27,8	77,0
İŞLETME HAKKI DEVREDİLEN SANTRALLAR	946,2	1,3	60,0
YAP İŞLET SANTRALLARI	6.101,8	8,3	5,0
YAP İŞLET DEVRET SANTRALLARI	2.309,3	3,2	17,0
SERBEST ÜRETİM ŞİRKETLERİ	43.129,8	59,0	954,0
OTOPRODÜKTÖR SANTRALLARI	26,4	0,0	5,0
LİSANSSIZ SANTRALLARI	310,7	0,4	396,0
TOPLAM	73.146,7	100,0	1.514,0

- (23) Türkiye elektrik üretiminin kuruluşlara ve yakıt cinsine göre dağılımına ise aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir:

Tablo 10: Türkiye Elektrik Üretiminin Yakıt Cinslerine Göre Dağılımı (2015)

KAYNAKLAR	ÜRETİM MİKTARI (GWH)	KATKI (%)
KÖMÜR (Taş+İthal+Linyit+Asfaltit)	73.872,6	28,4
DOĞALGAZ+LNG	98.193,4	37,8
HİDROLİK	66.903,2	25,8
RÜZGAR	11.552,1	4,4
YENİLENEBİLİR ATIK + JEO	4.831,8	1,9
DİĞER-1-(Fueloil+Motorin+Nafta)	4.243,2	1,6
DİĞER-2-(Çok Yakıtlı+Kati+Sivi)	94,1	0,0
TOPLAM	259.690,3	100,0

Kaynak: TEİAŞ

16-20/350-158

Tablo 11: Türkiye Elektrik Üretimini Üretici Kuruluşlara Göre Dağılımı (2015)

KURULUŞLAR	ÜRETİM MİKTARI (GWH)	KATKI %
EÜAŞ+EÜAŞ'A BAĞLI ORTAKLIK	55.368,8	21,3
İŞLETME HAKKI DEVİR	4.233,2	1,6
OTOPRODÜKRÖR SANTR.	144,0	0,1
SERBEST ÜRETİM ŞİRKETLERİ	144.837,3	55,8
YAP İŞLET SANTRALLARI	42.772,6	16,5
YAP İŞLET DEVRET SANTR.	12.334,4	4,7
TOPLAM	259.690,3	100,0
Kaynak: TEİAŞ		

- (24) Bu pazar yapısı çerçevesinde devre konu Adıgüzel ve Kemer ile devralan taraflar bakımından mevcut elektrik üretim miktarları, pazar payı ve ciro bilgilerine aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 12: Adıgüzel ve Kemer HES ile Teklif Sahiplerinin 2015 Yılı Pazar Payları

Taraflar	Kurulu Güç (MW)	Üretim (MWh)	Kurulu Güç Pazar Payı (%)	Üretim Pazar Payı (%)
GÜL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÇELİKLER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BEREKET	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Adıgüzel ve Kemer HES	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(GÜL ile Adıgüzel ve Kemer)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(ÇELİKLER ile Adıgüzel ve Kemer)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(BEREKET ile Adıgüzel ve Kemer)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- (25) Elektrik üretim ve toptan satış piyasasında hâkim durum değerlendirmesinde ilgili pazarlarda oluşan pazar payı, hâkim duruma ilişkin pazar gücünün göstergelerinden biri olarak ele alınmaktadır. Yukarıda yer alan Tablo 12'de görüldüğü üzere, Adıgüzel ve Kemer HES'lerin toplam pazar payı verilerine muhtemel alıcı konumundaki teşebbüslerin kurulu güç ve üretim pazar payları eklendiğindeki toplam değerlerin (.....)'e dahi ulaşmadığı görülmektedir.
- (26) Bununla birlikte elektriğin kendine özgü nitelikleri nedeniyle elektrik piyasasında yatay yoğunlaşma anlamında hâkim durum analizinde pazar paylarının yanı sıra bazı niteliksel ve niceliksel göstergelerin de dikkate alınması gerekebilmektedir. Bu çerçevede, incelemeye konu hususların başında zamansal ya da coğrafi anlamda piyasada oluşan kısıtların rekabetçi yapıya etkisi gelmektedir. İlgili pazara ilişkin bölümde de ele alındığı üzere elektrik talebinin zamansal anlamda dalgalanması sonucu oluşan yük seviyelerini karşılamak üzere santrallerin devreye girmesinde, bu santrallerin yakıt türleri ve buna bağlı olarak üretim teknolojileri sonucunda farklılaşan kapasite, esneklik ile üretim maliyetleri gibi faktörler belirleyici olmaktadır. Bu durumda her santral her yük seviyesinde çalışmadığından yük seviyelerine göre rekabetçi şartlar farklılaşabilmektedir. Coğrafi anlamda ise, iletim kısıtları nedeniyle bazı coğrafi bölgelerde elektrik sevkiyatı gerçekleştirilemediği dönemlerde o bölgenin, diğer bölgelerden farklı bir rekabetçi yapı sergilemesi sonucu ortaya çıkan yapı hâkim durum değerlendirmelerinde dikkate alınabilmektedir.

- (27) Elektrik piyasalarında gerek hâkim durumun tespiti gerekse de hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin yapılan analizlerde öne çıkan önemli değerlendirmelerden biri de, teşebbüs ya da teşebbüslerin “kapasite tutma stratejisi” ile piyasa fiyatlarını etkileyebilme gücüne sahip olması durumudur. Bu strateji çerçevesinde üreticiler, ellerinde bulunan elektrik üretim kapasitesinin bir kısmı için liyakat sıralamasına göre oluşan bir spot piyasada teklif vermemekte ya da aşırı yüksek fiyat vererek üretim biriminin liyakat sıralamasında devre dışı kalmasını ve piyasa denge fiyatının rekabetçi seviyenin üzerinde oluşmasını sağlamaktadır. Bu stratejiyi sürdüren teşebbüs bakımından üretilmeyen elektriğin yarattığı “kayıp”, elde kalan elektriğin, piyasada oluşan yüksek fiyattan satılmasının yaratacağı “gelir”den küçük ise bu strateji üreticiler için kârlı hale gelmektedir. Kapasite tutma stratejisi sonucu piyasa fiyatlarını etkileme gücü bir anlamda hâkim duruma işaret edebilmektedir. Bu stratejinin bir diğer özelliği ise, piyasa fiyatlarını etkilemek için çok yüksek pazar paylarına ihtiyaç bulunmamasıdır.
- (28) Elektrik endüstrisindeki üretim ile iletimdeki kısıtlar nedeniyle zamansal ve coğrafi anlamda rekabetçi şartların farklılaşabilmesi de dikkate alındığında talebin fiyat esnekliğinin oldukça düşük olması, bahse konu stratejinin ciddi tekel kârı ve tüketici zararlarına neden olabileceğini göstermektedir. Kapasite tutma stratejisinin hâkim duruma etkisine ilişkin olarak EdF/British Energy kararında⁴ Komisyon, iki elektrik üreticisi arasındaki devralmayı incelerken yatay anlamda bu teşebbüslerin kapasite tutarak elektrik piyasasındaki fiyatları yükseltme riskine dikkat çekmiş ve hâkim durum değerlendirmesinde bu duruma vurgu yapmıştır. 2007 yılında yayınlanan Avrupa Komisyonu Enerji Sektör Soruşturmasında⁵ da elektrik üretimindeki yoğunlaşmanın kapasite tutma stratejisini beraberinde getirebildiği ve üreticilerin portföyündeki santrallerin “vazgeçilmez” olması halinde yüksek fiyatların empoze edildiği durumları ortaya çıkardığı değerlendirilmeleri yapılmıştır.
- (29) Her ne kadar mevcut dosya özelinde özelleştirmeye konu santraller düşük kurulu güce sahip ve düşük üretim seviyesine sahip santraller olsa da, yukarıda dikkat çekilen hususlar çerçevesinde, daha önce de ifade edildiği üzere Adıgüzel ve Kemer HES’leri tarafından üretilen elektriğin bölge için vazgeçilmez olup olmadığı, anılan santrallerin fiyat belirleyici/marjinal üretici santral olup olmadığı ve buldukları bölgede iletim kısıtı bulunup bulunmadığı konularında TEİAŞ’tan bilgi istenmiştir. TEİAŞ’tan gelen, anılan santraller tarafından üretilen elektriğin santrallerin buldukları bölgenin iletim kısıtı sorunu yaşanan bir bölge olmadığı, santraller tarafından üretilen elektrik, bölge açısından vazgeçilmez olmadığı ve 2014 ile 2015 yıllarında fiyat belirleyici/marjinal üretici santral konumunda bulunmadığı yönündeki cevap üzerine, işbu dosya kapsamında özelleştirmeye tabi santraller açısından rekabetçi analizi daha dar mecraya indirgemeye gerek olmadığı kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak, elektrik üretimi pazarı çerçevesinde yukarıda yapılan yoğunlaşma düzeyleri çerçevesinde bildirim konusu işlem ile yatay eksende herhangi bir pazarda hâkim durum yaratılmasının veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmayacağı değerlendirilmektedir.

G.5.3. Dikey Bütünleşmeye İlişkin Değerlendirme

- (30) Elektrik endüstrisinin serbestleşme sürecindeki yeniden yapılandırılmasında üretim, iletim, dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin hukuki olarak ayrıştırılması öngörülmekle birlikte, üretim ve perakende satış faaliyetlerinin bütünleşmesinin engellenmediği görülmektedir. Dikey bütünleşme sağlıklı işleyen rekabetçi bir piyasa yapısı açısından hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilecektir.

⁴ Case No: M.5224 EdF/British Energy

⁵ European Commission DG Competition Report on Energy Sector Inquiry (10.01.2007)

- (31) Üretim ve perakende satış bütünleşmesinin sağlanmasıyla elde edilen olumlu sonuçlardan birinin, tüm tüketicilerin serbest olmasıyla uzun dönemli ikili anlaşmaların azalması ve üretim yatırımlarının cazibesini kaybetmesi riskini azaltmaya yönelik olarak üretim yatırımlarının teşvik edilmesi olduğu söylenebilir. Bunun yanında, spot piyasada oluşacak değişken fiyat seviyelerine karşı da dağıtım/perakende satış firmalarının üretim ile bütünleşik bir yapıya sahip olmasının avantaj yaratacağı ileri sürülebilir. Tüm tüketicilerin seçme hakkını kazanmasıyla dikey bütünleşmenin bir risk olmaktan çıkacağı yönünde görüşler bulunsa da, serbest olmayan tüketicilerden oluşan münhasır bir müşteri portföyüyle özelleştirilen dağıtım firmaları dikkate alındığında, dikey bütünleşmenin rekabetçi yapı bakımından hiçbir risk taşımadığını söylemenin mümkün olmadığı görülmektedir.
- (32) Dağıtım bölgelerinde perakende satış faaliyetlerinde rekabetin oluşturulması açısından, dağıtım şirketlerinin aynı ekonomik bütünlük içindeki üretim şirketleriyle ikili anlaşmalar yapmaları elektrik üretim ve toptan satış ya da nihai tüketicilere satış pazarlarında faaliyet göstermek isteyen ancak alt pazarda faaliyeti olmayan üretim şirketlerinin satış yapmak üzere yeterli alıcı bulamamalarına; yeterli üretimi olmayan alıcıların da elektrik tedarik etmek üzere yeterli satıcı bulamamalarına neden olabilecektir. Dikey bütünleşme sonucu likiditenin azalması anlamına gelecek bu durum toptan satış fiyatlarında yüksek dalgalanmalar yaratarak yeni yatırımlar için ciddi öneme sahip olan fiyat sinyallerini de olumsuz etkileyebilecektir.
- (33) Tüm bunlara ek olarak, dikey bütünleşme sonucunda dağıtım şirketlerine yapılan satışlar bakımından yüksek fiyatla alınan elektriğin maliyetinin tüketicilere yansıtılması riski ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle, iyi işleyen bir ikili anlaşmalar piyasası sağlanabilmesi açısından dağıtım ve üretim şirketlerinin özelleştirme işlemleri, dikey bütünleşme yönüyle de ayrıntılı olarak ele alınmalı ve hem yapısal hem de davranışsal olarak rekabetçi bir toptan satış piyasası oluşturulması sağlanmalıdır. Şüphesiz, üretim-perakende satış bütünleşmesi ile piyasada hâkim durum yaratma riski, üretim ve/veya perakende satış seviyelerinde yoğunlaşmanın varlığı halinde ortaya çıkacaktır. Bahse konu dikey bütünleşme hususu elektrik dağıtım özelleştirmelerine ilişkin Kurul kararlarında değerlendirilmiş ve bugüne kadarki kararlarında dikey bütünleşme konusunun özellikle -bu dosyanın da konusunu oluşturan- üretim özelleştirmeleri sürecinde daha ayrıntılı olarak ele alınacağı belirtilmiştir.
- (34) Bu noktada, bir önceki bölümde üretim seviyesinin ele alınmış olmasından hareketle elektrik dağıtım pazarındaki durumun teklif sahipleri bakımından ele alınması gerekebilecektir. Bununla birlikte, işbu özelleştirme işlemi sonucunda teklif sahiplerinin elektrik üretim piyasasında (.....) bile ulaşmayan pazar payı ve özelleştirilen teşebbüslerin yaklaşık (.....)'lik pazar payı dikkate alındığında, dikey bütünleşme sonucu ortaya çıkabilecek pazar kapatma (girdi kapatma/müşteri kapatma) endişesinin de bu işlem bakımından mevcut durumda söz konusu olmadığı değerlendirilmektedir.

H. SONUÇ

- (35) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,
Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait Adıgüzel ve Kemer Hidroelektrik Santralleri ile bu santraller tarafından kullanılan taşınmazların 49 yıl süreyle "işletme hakkının verilmesi" yöntemi ile özelleştirilmesi kapsamında söz konusu varlıkların teklif sahiplerinden,
- Gül Enerji Elektrik Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş. veya
  - Çelikler Taahhüt İnşaat ve Sanayi A.Ş. veya
  - Bereket Enerji Üretim A.Ş.
- tarafından devralınması işleminin,
- a) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2013/2 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ kapsamında izne tabi olduğuna;
- b) Adı geçen teklif sahiplerinden herhangi biri tarafından gerçekleştirilecek muhtemel devralma işlemi sonucunda aynı Kanun maddesinde yasaklanan nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle bildirim konusu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına
- OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.